28/01/2019

Патријарх српски Иринеј: Интервју за „Политику“

Разговор недеље: Патријарх српски Иринеј. Аутор: Јелена Чалија

Нисмо могли лепше да започнемо разговор за наш најстарији дневни лист, него речима о најславнијем и најсветијем из рода нашег и о његовом наслеђу. И „Политика”, која је управо прославила 115. годину излажења, драгоцени је део духовног и културног наслеђа Светог Саве. „Политика” је изузетно важна јер је, на пример, једна од српских дневних новина која се одупире нападу шунда, таблоидног новинарства на српску културу, заправо на душу српског народа. На тај начин, чувајући нашу културу, јавну реч, српско писмо, сведоци смо да се најважнији српски дневни лист са својим новинарима и посленицима учио и научио од Светог Саве.

А величину и значај његове личности и дела, можемо да посматрамо с различитих страна, кроз кључни допринос у многим областима: теологији и философији, архитектури и грађевинарству, политици и дипломатији, уметности и књижевности, медицини... У неким од побројаних области, он сам се остварио кроз Богом му дароване таленте, а у другим је створио

услове и атмосферу у друштву за свеобухватни развој и напредак.

Чини ми се да би било довољно рећи само то да је први поглавар аутокефалне Српске Цркве у исто време и зачетник осамостаљене српске књижевности. Та два процеса кључна за самосталност српске културе и њено трајно укључивање у светску културу, вољом Божјом, одиграла су се преко једне личности, преко Светог Саве. И да, напокон, речима овог анђела Српске Цркве и народа кажем шта данас од њега можемо да научимо. „Трудом својим све ћете стећи", учио је Свети Сава савременике. Дакле, и данас нам он исто поручује: трудите се око сваког доброг дела и не одустајте. Било да се ради о напретку личном, било породичном, о напретку заједнице села, града, улице у којој живите, а поготово српских држава. Будите вредни, трудите се, а Господ ће, молитвама Светог Саве, и када не видите резултате вашег труда и рада, благословити оно што предузимате.

Како ће бити обележен велики јубилеј Српске Православне Цркве: да ли је већ познато ко ће од православних патријараха присуствовати централном обележавању почетком октобра?

Значај и карактер јубилеја условљавају и начин његовог обележавања. На првом месту, осам векова од дароване аутокефалије Српској Цркви прославиће се хришћански и молитвено. Добивши титулу архиепископа све српске и поморске земље, Свети Сава је своју архипастирску службу започео у Дому Спасовом, у манастиру Жичи. У тој светињи, нашем првом црквеном средишту, српски архијереји, наш Свети сабор, почетком октобра месеца, сабраће се око Престола Божјег, да би тако велику годишњицу прославила и земаљска и небеска Србија, са Светим Савом на челу и свим светима из рода нашег. Свету службу ћемо потом служити и у Пећкој патријаршији, нашем древном и историјском седишту. Прослава је већ почела на нашем Богословском факултету који је претходног месеца организовао међународни научни скуп посвећен самосталности и осмовековном доприносу Српске Православне Цркве историји, теологији и култури српског народа. Планирано је и мноштво изложби, концерата, академија, како оних у престоници, тако и широм епархија Српске Православне Цркве у земљи и дијаспори. Користим ову прилику да честитам свем српству овај диван и велики јубилеј, који сваки Србин и свака Српкиња треба да доживи као празник.

Једно од најозбиљнијих питања с којима се суочава наша држава али и Српска Православна Црква јесте питање Косова и Метохије. Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве почетком новембра поновио је став да се ни по коју цену не сме довести у питање пуни суверенитет и

интегритет Србије на Косову и Метохији. У међувремену, догодили су се проблеми са увођењем такса од 100 одсто на српске производе, најаве укидања границе између Албаније и Косова и Метохије. Како гледате на те најновије притиске на наш народ и нашу државу који се несумњиво појачавају?

Појачавање тих спољних притисака треба да доведе до снажнијег јединства народа и државе у одбрани суверених права и интегритета државе. То јединство не би требало да нарушавају унутрашње размирице. Социјални проблеми и незадовољство, које постоје код неких слојева друштва, не треба да цепају народно биће, посебно имајући у виду истовремено оснивање још једне албанске војске, спречавање снабдевања српских установа, болница, школа и другог на Косову и Метохији. Са великом бригом сам пратио недавне демонстрације на улицама Бањалуке. Они који не желе добро Републици Српској и српском народу, тада су били задовољни. Не видим да ће бити користи за народ ни од подстицања на такве протесте у Београду и широм Србије. Можда неко не види или не жели да види, али сви ти процеси јесу повезани. Држава и државни органи имају обавезу да се више ангажују на стварању демократске атмосфере, мира и сарадње у друштву, на решавању проблема свих слојева, поготово оних који својим високим образовањем и знањем треба да буду узор свима.

Као што је са гаранцијама светских сила основана Република Српска, молим се Богу и надам се да ће доћи час када ће вође тих држава прихватити чињеницу да српски народ никада неће одустати од Косова и Метохије, своје заветне земље, и да ће заједно са Русијом, нашом савезницом и заштитницом, нашим државним вођством и представницима Албанаца усагласити решење по коме ће оба народа наставити да живе у миру.

Какви Вама извештаји стижу с Косова и Метохије од нашег свештенства и монаштва, из Епархије рашко-призренске? Како изгледа њихов свакодневни живот и борба за очување наших светиња?

Када год могу и лично боравим на Косову и Метохији, јер је седиште Српске Православне Цркве у Пећкој Патријаршији, а тај наш манастир је ставропигијални, у непосредној надлежности патријарха. Тада чујем и видим шта се догађа с нашим људима и северно и јужно од реке Ибар. Већина нашег народа у осталим деловима Србије, као и свуда по свету где живи слободно, не може да појми да код народа и свештенства постоји стална стрепња за сутрашњи дан, за безбедност деце, кућа, светиња… С тим се наш народ тамо, нажалост, саживео, јер на Косову и Метохији је тако од ропства

под османском влашћу, која је најмила планинска племена да буду крвници поробљеним хришћанима. Зулум је настављен и за време два светска рата. Проблеми су сакривани током полувековне владавине југословенских комуниста. Сведочанство о томе је и обимна књига блаженог спомена патријарха Павла, под насловом „Извештаји с распетог Косова и Метохије", хроника непрестаног насиља и прогона Срба у време Титове Југославије. Али, одговорност је и наша, српска. Удаљавали смо се од Бога, Цркве, Српства. Удаљавали смо се сами од себе. Све нам је било, а некима и данас јесте, пре од Српства и Православља. Бог увек оставља прилику и на различите начине нас позива да се покајемо и исправимо: да будемо јединствени у заштити свог народа и својих светиња на Косову и Метохији. Најважније је да не будемо малодушни, да се унапред не предајемо. На крају, Господ Бог је господар историје. Будимо верни Богу и Цркви, Светом Сави и цару Лазару – а Бог нас неће заборавити, ни нас, ни наше Косово, ни нашу Метохију!

Као што је с гаранцијама светских сила основана Република Српска, молим се Богу и надам се да ће доћи час када ће вође тих држава прихватити чињеницу да српски народ никада неће одустати од Косова и Метохије, своје заветне земље, и да ће заједно с Русијом, нашом савезницом и заштитницом, нашим државним вођством и представницима Албанаца усагласити решење по коме ће оба народа наставити да живе у миру
Велико искушење за православни свет свакако представља недавно давање томоса о аутокефалности новоформираној православној цркви у Украјини, који је потписао васељенски патријарх Вартоломеј. Српска Православна Црква више пута је указала да и раније одлуке у вези с „украјинским питањем" представљају кршење канонског поретка. Колико је стварна опасност да на овај начин буде „решено" питање неканонских и непризнатих црквених структура пре свега у Македонији, а можда и у Црној Гори и какав је став Српске Православне Цркве у вези с овим структурама у две суседне државе?

Добро сте истакли да је наша Црква благовремено реаговала и указивала на кршење светих канона. Осећам обавезу да поновим да ми нисмо ни против Грка, ни против Руса, ни за Грке, ни за Русе. Српска Црква је искључиво за поштовање светих канона и вековног поретка установљеног тим канонима, што једноставно значи да смо и за једне и за друге. Наравно да смо за Русе и Руску Православну Цркву, једнокрвну браћу и сестре, који нам вековима помажу у тешким околностима. Али, наравно и да смо за нашу Мајку Цркву, Цариградску Патријаршију која нам је пре осам векова дала самосталност и ми смо од тада, као и друге аутокефалне Цркве, укључујући и Цариградску

Цркву, међу собом равноправни. Патријарх наше Мајке Цркве је први међу једнакима. Српска Црква, а верујем ни друге Православне Цркве, неће прихватити неког православног папу. Уколико би прихватиле престале би да буду православне. Српска црква не прихвата, нити ће прихватити легализовање раскола у Украјини, као законитог стања, а поготово неће прихватити уколико се такве амбиције покажу на њеном канонском подручју. Оно што је Цариград урадио у Кијеву, мајци руских градова, за Српску Цркву је ништавно. Украјина има своју канонску Цркву која има свог законитог поглавара митрополита Онуфрија. Друге не познајемо и нећемо их упознати. У Фанару знају да је у окриљу Српске Православне Цркве аутономна Охридска архиепископија, која има свог поглавара архиепископа Јована и ту са становишта канона, могућности спасења верних, вршења светих тајни не постоји ниједан проблем ни за кога. Било да себе сматра Србином, било Македонцем, Северномакедонцем, Бугарином, Ромом, Грком, свеједно. Сви могу да приступе чаши спасења. Стога не видим да постоји могућност за било какав изговор за уплитање у канонску територију Српске Цркве. То би била нека псеудодуховна верзија НАТО „милосрдног анђела". Тек је у Црној Гори све јасно. То јесте друга држава и с тим немамо проблем. Али сви православни верници тамо припадају Српској Православној Цркви и, осим једног броја Руса који у Црној Гори развијају бизнис и тако унапређују државу, готово сви су Срби. Шта би ту било ко имао да тражи?

Какви су односи с другим хришћанским Црквама, пре свега с Римокатоличком Црквом и Ватиканом? Колико црквена дипломатија може да помогне у ширењу свести међу европским државама о значају Косова и Метохије за нашу Цркву и наш народ?

Односи с Римокатоличком Црквом се одвијају на више нивоа. На нивоу парохија, градова и села, где се ми, мислим на Бачку и Банат где има највише браће римокатолика, трудимо да им и у црквеном животу, али и у друштвеном животу, уопште ништа не недостаје. Да не буду ометани ни у чему, да Србију доживљавају као своју државу. То је став и наших епископа у тим епархијама, свештеника, а такав је став и наше државе. Уколико, у том погледу, нисмо у нечему успели, и наши се сугрђани римокатолици, не осећају конформно, сви до којих то стоји, треба да се, у оквиру расположивих могућности, труде се да то исправи. Лично бих био пресрећан уколико би такав став имало вођство Римокатоличке Цркве у Хрватској и Босни и Херцеговини. У Хрватској постоје охрабрујући знаци да има и нових ветрова и да ће се ситуација поправљати. Наше људе понекад обесхрабри чињеница да се различите проусташке агитације, лажирање историје, страдања у

Јасеновцу и слично, одржавају у просторијама Римокатоличке Цркве у Загребу и другим местима. Али, наша Црква у Републици Хрватској, њени млади епископи и свештеници, моли се за добро и ради за добро свих и да би свима било боље. Молим се Богу да њихове молитве и њихов рад, као и молитве и дела браће римокатолика, донесу добро свима у тој држави.

Односи Српске Цркве с Ватиканом или Светом столицом унапређени су кроз дијалог који се одвија на више нивоа: кроз сусрете, разговоре и размену мишљења Синодових тела с државним секретарима и ватиканским званичницима, кроз учешће представника Српске Цркве у мешовитој комисији за дијалог две Цркве; на академском нивоу кроз сарадњу Богословског факултета с Латеранским универзитетом, кроз научна истраживања и сарадњу Патријаршијске библиотеке с Архивом Ватикана. Генерално има ствари у којима се слажемо, али има и оних других. Лично, високо ценим одлуку папе Фрање да одбаци унију, а посебно приступ сагледавању питања улоге кардинала Степинца, на чему сам и лично захвалан. Морамо ценити и став Ватикана који није признао лажну државу Косово.

Како видите место и улогу Српске Православне Цркве у савременом српском друштву? Где је већ дала свој значајни допринос друштву, а где би могла да ојача своју улогу?

На овако важно и сложено питање одговор би морао бити опширан макар колико наш данашњи разговор. Стога ћу покушати да кроз пар кратких примера одговорим какво, по мишљењу српског патријарха, треба да буде место Цркве у друштву. С том мишљу сам и почео данашњи разговор с вама, указујући да је и „Политика” са својим крштеним посленицима део духовног и културног наслеђа Светог Саве, што значи део Цркве. Или, пре извесног времена, новинар из Загреба, римокатолик, искрен, и рекао бих и честит човек, питао ме је: зашто се у установама и предузећима ломи славски колач, да ли је то злоупотреба? Рекао сам му да је човек јединствена личност и да није хришћанин само у храму или код куће, по подне приватно, него је хришћанин који тако живи и поступа увек и свуда. А Срби, и ако нису учили веронауку, славили су крсну славу и тако у срце усадили суштину вере, да је Христос увек између нас и с нама. Стога славе свеца заштитника и у дому, и у предузећу, војсци, школи. Зато и јесте Христос увек с нама, с православним Србима. Зато смо и опстали што је Он с нама и ми с Њим. Или опет, уобичајено је да се каже у медијима: Српска Православна Црква и њени верници, мислећи ваљда при томе да су Црква владике, монаси и

свештеници, а верници су нешто друго. Не, сви смо Црква Православна. Владике, свештеници, народ, сви смо Црква. И када указујемо, као данас, да личне или интересе мање групе не треба стављати испред интереса државе или Косова и Метохије, ми се обраћамо нашој верној деци. Исто и када од одговорних тражимо да осујете тровање народа шундом и порнографијом у медијима, то указујемо деци наше Цркве, и мислимо да о томе треба да воде бригу као одговорни људи, хришћани и родитељи. И слично... Значи Црква смо Христова, и ми који се данас молимо, радимо, волимо, васпитавамо, спасавамо, заједно с нашим прецима од Светог Саве Немањића, па и пре њега. И увек смо део Цркве, не само у храму, него и на послу, на улици, школи, па и у кафани, увек треба да поступамо као хришћани, као верна деца Светог Саве. У то име, честитам свима данашњи празник, са жељом да се у овој јубиларној години сви поучимо делом првог српског архиепископа.

Извор: politika.rs